

Мазмұны

1	Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Скрипка» пәні бойынша білім беру бағдарламасы	3
2	Образовательная программа по предмету «Скрипка» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств	27

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері
музыка бөлімдерінің «Скрипка» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

1. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Скрипка» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Скрипка» пәні бойынша оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) аккорд – бір уақытта алынған, жоғарылығы түрлі үш немесе одан көп музыкалық дыбыстардың үйлесімділігі;

2) аппликатура – музыкалық аспапта ойнау кезіндегі саусақтардың орналасу және алмасу тәртібі;

3) арпеджио – фортопианода, бірнеше клавишалық (ксилофон, виброфон) және ішекті аспаптарда аккордтардың дыбысы бірінен соң бірі шығатындай аккордтарды орындау тәсілдері;

4) вибрато (тремоляция) – музыкалық дыбыстың немесе ән салудың жоғарылығының, күшінің (қаттылығы) немесе тембрінің ұдайы өзгеруі. Ішекті аспаптарда ол саусақтардың тербелісі арқылы шығады;

5) гамма – ұзақтығы белгісіз дыбыстардың қатары, жандарындағы басқыштары бір-бірінен толық бір тонға және жартылай тонға артта болады. Мектептің орындаушылық практикасында гамма дегеніміз жоғары немесе төменгі октавалық дыбыстар қатарын білдіреді;

6) дыбыс шығару – музыкалық аспапта ойнау және ән айту барысында дыбысты алу, шығару;

7) қос нота – ішекті-ысқылы аспаптарда екі немесе одан көп дыбыстарды бір уақытта үйлестіру;

8) легато – музыкалық аспаптармен өзара байланысын үзбей, бір дыбыстан екінші дыбысқа үзіліссіз ұласу арқылы орындау тәсілі;

9) мартле – ішекті-ысқылы аспаптарда ойнау барысындағы негізгі штрихтардың бірі;

10) нотаны парақтан оқу – қиындығы жағынан білім алушының техникалық мүмкіндіктерінен аспайтын қандай-да бір таныс емес шығарманы тоқтамай, нотаға қарап дұрыс екпінмен және ырғақпен ойнап шығу білігі;

11) пиццикато – ішекті-ысқылы аспаптарда ысқымен емес, саусақтың ұшымен іліп-қағу әдісі арқылы ойнау тәсілі, сондықтан ысқымен ойнауға қарағанда дыбыс үздік-создық және ақырын шығады.

Ноталарда мұндай тәсілге ауысу pizz белгісімен белгіленеді, мұндай тәсілді ойнауды тоқтату - arco («ысқы») белгіленеді;

12) саусақтардың жүйріктілігі – музыканттың басты мақтаныштарының бірі және оның тәжірибелігі мен шеберлігінің көрсеткіші;

13) секстаккорд – үш дыбыстан тұратын аккорд және үшдыбыстылықтың бірінші айналымы болып табылады;

14) септаккорд – терциялық тізбекпен орналасқан төрт дыбыстан құралған аккорд;

15) сотийе – «секіретін» штрихтар қатарына жататын ішекті-ысқылы аспаптардың штрихы, ішекте жатқан ысқының жылдам және ұсақ қимылдарымен орындалады, ішектің созылғыштық және серіппелік қасиетіне байланысты сәл ғана кері лақтырады;

16) спиккато – ішекті-ысқылы аспаптарда қолданылатын музыкалық штрих, ысқыны ішекке лақтыру арқылы шығарылады, қысқа үздік-создық дауыс шығады;

17) стаккато – бір дыбысты бірінен бөле отырып, үзік-үзік орындалатын музыкалық штрих: стаккато — легатоға қарама-қайшы келетін, дыбыс шығарудың (артикуляция) негізгі түрлерінің бірі;

18) терция – үш сатыдан тұратын музыкалық арақашықтық, «үш» санымен белгіленеді;

19) флажолет – обертон дыбысын алу мақсатында ішекті-ысқылы және шертпелі аспаптарда ойнау тәсілі;

20) хроматикалық гамма – көршілес сатылармен арақашықтығы жартытонға тең, ілгері немесе кейінгі қатарда орналасқан дыбыстардың бірізділігі.

3. Бағдарламаның мақсаты: белсенді азаматтық көзқарасы бар, жоғары адамгершілік және басшылық қасиеттері бар, жоғары рухани мәдениет дәрежесі бар тұлғаны қалыптастыру, скрипканы сауатты меңгеру арқылы өзін өзі шығармашылықтық анықтайтын бала тұлғасын дамыту.

4. Бағдарламаның міндеттері.

Оқыту:

1) скрипкада музыкалық орындаушылыққа қажетті құрал ретінде музыкалық-теориялық пәндер топтамасын меңгеру;

2) скрипкада ойнау дағдыларын қалыптастыру және орындаушылық қасиеттерін дамыту;

3) жеке және ансамбльде музыкалық шығарманы сауатты орындауға мүмкіндік беретін негізгі дағдыларды меңгеру;

Дамыту:

1) білім алушылардың музыкалық қабілеттерінің болашағын және дамуын анықтау;

2) музыкалық қабілеттерін дамыту: есту, есте сақтау, ырғақ, эмоциялық орта, саздылық және әртістілік;

3) білім алушылардың есту, орындаушылық және шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту;

4) музыкалық-эстетикалық талғамды, көру қабілетін, кереметтерді есту және түсінуді қалыптастыру.

Тәрбиелік:

1) музыка мәдениетіне және аспапты шығармашылыққа араластыру;

2) музыка сабақтарына деген тұрақты қызығушылықтарын тәрбиелеу және музыкалық нақыштарды ажырата білу;

3) балалардың шығармашылық қызмет және көпшілік алдына шығу тәжірибесін алуы;

4) отандық және әлемдік мәдениет құндылықтарын, дәстүрлерін, халық шығармашылығының озық үлгілерін меңгеру арқылы өнерге деген сүйіспеншілікті тәрбиелеу;

5) білім алушының кәсіби оқуын жалғастыруға деген саналы уәждемені қалыптастыру.

5. Бағдарламаны меңгеру мерзімі – бес - жеті жыл. Негізгі, жалпы орта білімді аяқтамаған, бірақ музыка саласындағы техникалық және кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға түсуді жоспарлап отырған балалар үшін, білім алушылардың ата-аналарының немесе олардың орнын басатын тұлғалардың сұранысы бойынша білім беру бағдарламасын меңгеру мерзімі бір жылға ұлғайтылуы мүмкін.

6. Бағдарламаны іске асыруға арналған оқыту уақытының көлемі осы бұйырықтың 1-қосымшасында көрсетілген балалар музыка мектептебінің үлгілік оқу жоспарына сәйкес анықталады. Оқыту жеке формада іске асырылады.

7. Оқу пәнінің мақсаты жеке, танымдық, коммуникативтік және әлеуметтік дамытудың басты міндеттер жүйесі арқылы жүзеге асады. Оқу барысында қалыптасатын іс-әрекет тәсілдерімен, музыкалық шығармашылық формаларымен оқу мазмұнымен қарым-қатынаста жүзеге асыруға жағдай жасайды.

8. Бағдарламаның ерекшелігі балалардың скрипкада ойнау бойынша білім, білік және дағдыларын алуға, шығармашылық қызмет тәжірибесін алуға, жеке және ансамбльде орындау тәсілдеріне меңгеруге арналған жалпы дамытушылық бағыты болып табылады.

9. Пән дәстүрлі оқытуға, әр білім алушыға жеке-сараланған тәсілге, көркем-бейнелеп ойлауды дамытуға, балалардың рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруіне, музыка өнері саласындағы дарынды балаларды анықтауға бағытталған.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды.

11. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

- 1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;
- 2) музыка бойынша сөздік қорын және техникалық тәсілдерді меңгерудегі қатаң жүйелілік;
- 3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;
- 4) оқу процесінің мақсаттылығы.

12. Бағдарлама скрипкада ойнау техникасын меңгеруді, қазақ, орыс, халық әуендерінің, әлем халықтары әуендерінің өңдеулері мен ыңғайланған классикалық шығармаларды үйренуді қалайтын балаларды оқытуға арналған.

13. Бағдарлама болашақ музыканттың әрі қарай жүргізетін практикалық қызметіне қажетті көлемде скрипкада ойнау тәсілдерін меңгеруге жағдай жасайды.

14. Балаларға шығармашылық, эстетикалық, рухани-адамгершілік тәрбие беруге бағытталған және жеке, ансамбльде, оркестрде орындаушылық дағдыларын меңгеруге, музыкалық өнерді зерттеу және меңгеру барысында өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын алуға мүмкіндік береді.

15. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды. Педагог музыкалық білімді меңгерудегі қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке, балалардың бойында музыкаға деген қызығушылықтарын оятуға ерекше көңіл бөледі.

16. Білім беру бағдарламасы білім алушылардың:

- 1) музыкалық сауаттың қажетті деңгейіне сәйкес музыкалық шығармаларды шығармашылықпен орындауға мүмкіндік беретін білім, білік және дағдыларды меңгеруі;
- 2) білім алушының шығармашылық қызметі тәжірибесін алуы;
- 3) білім алушының әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;
- 4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;
- 5) білім алушының бойында музыка өнері саласындағы негізгі кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруіне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға ықпал ететін жеке қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

17. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

- 1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-

тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемелерін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

18. Білім алушыға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркемдік шығармалармен жұмыс істеу барысында іске асырылады, ал музыкалық тәрбие беру халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

19. Ұжымдық музыка ойнаудың негізгі практикалық міндеттері— ансамбльдің дыбысталуын тыңдай білу, бірыңғай ритмикалық қағысты сезіну, келісілген түрде және өзгермелі икемді қағыста көркем ойнау, бірге орындау, ансамбль қатысушыларымен әрекеттесу сияқты ансамбльде ойнаудың арнайы дағдыларын қалыптастыру.

20. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне (оқу пәні шеңберінде меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылар) қол жеткізуге бағытталған.

21. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

1) тұлғаны қалыптастыруға деген тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;

2) оқытудағы жас, жеке қызметтік, жеке сараланған және мәселені зерттеу тәсілдері;

3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгіленген мазмұны, формалары және тәсілдері;

4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;

5) көрнекті педгогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

22. Оқу материалының мазмұнын іріктеудің педагогикалық қағидаттары:

1) табиғи сәйкестік және қолжетімділік қағидаты білім алушының жас ерекшеліктерін ескеріп, білім алушының музыкалық және рухани-

адамгершілік дамуына көмектесетін, тыңдауға, үйренуге, орындауға лайық оқу материалын іріктеп алуға мүмкіндік береді;

2) сабақтастық қағидаты білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қызметі және оның мазмұны деңгейінде оқытудың барлық сыныптары арасындағы байланысты білдіреді;

3) оқытуды дараландыру қағидаты аспапта ойнаудың орындаушылық дағдыларын практикалық меңгерудің негізгі тәсілі болып табылады;

4) шығармашылық қағидаты білім алушылардың қабілеттерін және бейімділіктерін ашады, табыстылық жағдайын құруға, өнермен қуана араласуға ықпал етеді.

23. «Скрипка» пәніне жеке оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдаудың вариативті болуына жағдай жасайды.

24. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) ауызша әдіс – сұхбат, әңгімелеу, түсіндіру, пікірталас;

2) көрнекілік-демонстрациялық – педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиялық таныстыруды көрсету;

3) практикалық – аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс;

4) талдау – салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту;

5) эмоциялық – ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту.

25. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне, физикалық қабілеттері, шығармашылық қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады.

26. Сабақ формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта ойнау арқылы пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау мақсатында өткізіледі;

3) дайындық-концерттік – дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету;

4) байқаулар;

5) ойын сабағы – сабақ барысында ойын технологияларын қолдану;

6) экскурсия сабағы.

27. Педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады. Сабақ жоспары бір уақытта өткізілетін теориялық және практикалық сабақтардан құралады.

26. Жұмыстың сабақтан тыс формаларының түрлері:

- 1) ансамбльде ойнау;
- 2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;
- 3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;
- 4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға бару;
- 5) музыка қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездеу.

29. Осы бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді. Педагог білім алушының дайындық деңгейіне сәйкес бағдарламадан тақырыптарды таңдайды.

30. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

31. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

32. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) негіздеме ретінде білім беру бағдарламасы;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат пен міндеттер;
- 3) аталған сыныптағы оқыту ерекшеліктері (дамытушылық, түзету-дамытушылық, дарынды балалармен жұмыс);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) өзгерістердің себептері мен мақсаттылығын көрсете отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және/немесе уақытын өзгерту туралы ақпарат.

33. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылардың қызметінің сипаттарын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

34. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

35. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

36. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

37. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып, оны білім беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

38. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде бағдарламаны іске асыру бойынша жеке жоспарлар, концерттік және емтихандық бағдарламалар күрделілік деңгейі бойынша бір-бірінен біршама ерекшеленеді.

39. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

40. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

41. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

42. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

43. Репертуарлық тізбе қазақ, орыс, шетел музыкасы, көркемдік деңгейі жоғары заманауи композиторлардың балалар мен жасөспірімдерге арналған пьесаларын, мультфильмдерден, балаларға арналған кинофильмдерден алынған танымал әндерді, халық музыкасын қамтиды.

44. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстандық композиторлардың шығармаларын кеңінен қолданады.

45. Оқу репертуарының әр түрлі жанрлардағы және стильдердегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқу, салыстыру, жүйелеу үшін оңтайлы жағдай туғызады.

46. Репертуар заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларды қамти отырып, жүйелі түрде жаңартылады және кеңейтіледі.

47. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысып, білім алушыға музыкалық мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын мұқият ойластырады.

48. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін анықтайды, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

49. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

50. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық, көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

51. Білім алушылардың музыкалық ой-өрісін кеңейту үшін, сыныпта егжей-тегжейлі оқытылатын шығармалардан бөлек, жұмыстың түрлі аяқталу деңгейіне жол бере отырып, жаттап алуды талап етпей, түрлі сипаттағы пьесалардың қатарымен таныстырылады.

52. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) гаммалармен жұмыс;
- 2) этюдтермен және жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың пьесаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің және билерінің өңдеулері;
- 6) ансамбльдің құрамында жұмыс істеу;
- 7) ноталарды парақтан оқу дағдылары.

53. Әр жартыжылдықтың соңында педагог білім алушының тапсырманы орындау сапасын белгілейді және бекітілген репертуарлық тізбеге өзгерістер енгізеді, жылдың соңында музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

54. Жылдың соңындағы білім алушыға берілген мінездеме даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) музыкалық қабілеттерінің деңгейі (естуі, ырғақ, жады);

2) білім алушының аталған аспапқа деген орындаушылық аппаратының сәйкестігі;

3) аспапқа икемделу деңгейі;

4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;

5) музыкамен айналысуға деген көзқарасы;

6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;

7) өз бетінше жұмыс істеу білігі;

8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;

9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;

10) жылдың соңындағы жетістіктері;

11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

55. Білім алушыны сипаттауда мақсатқа жетуге ұмтылуы, көркемдік қиялының болуы, аспапты еркін игеруі, техникалық жағынан еркіндігінің болуы сияқты жеке қасиеттері көрсетіледі.

56. Өз бетінше жүргізілетін сабақтар үнемі және жүйелі түрде жүргізіледі. Жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығыны ескеріліп анықталады.

57. Жеке үй тапсырмасы бірнеше рет жүргізіліп және педагогтің ұсынымдарына сәйкес құрылады. Бірінші кезекте түрлі техникалық тәсілдерді пайдаланып, ең күрделі музыкалық эпизодтар пысықталады. Педагог білім алушының ақыл-ой және дене мүмкіндіктеріне байланысты қандай да бір шығармаға жұмсалатын уақытты анықтайды.

58. «Скрипка» пәнінің «Сольфеджио», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлемдік музыка әдебиеті», «Ұжымдық музыка ойнау» пәндерімен пәнаралық байланысы білім алушының түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

59. 1 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) аспаппен, оны баптау ережелерімен танысу, дене мен қолды дұрыс қою, дыбыс шығару жұмыстары, орындаушылық аппаратты қою, парақтан оқудың алғашқы дағдыларын меңгеру;

2) мейлінше жеңіл үндестілікте бір октавада гаммалар мен үшдыбыстылықты орындай білу, ойнау қимылдарының мақсатқа сәйкестілігін ұйымдастыру дағдыларын, аспапта ойнаудың алғашқы дағдыларын, ашық ішектерде ойнау барысында ысқыштың даусын шығара білу дағдыларын, аспапты сол қолмен ойнай білуін ұйымдастыруды, пиццикатоны қолдану арқылы дыбыс шығаруды, алғашқы дыбыс шығарудың, интонацияның, ритмнің сапасын бақылай білу дағдысын үйренеді;

3) бірінші позицияда орындау, орта ішектерді пайдалана отырып, жеңіл пьесалар мен халық әуендерін орындау, жеңіл штрих түрі

«деташені» ысқыштың барлық бөлігін қолдану арқылы орындау, ысқышқа 4 нотаға дейінгі легато, ысқыштың алғашқы түрлерін қолдану, бір ішектен екіншісіне көшу, ысқыштың әр түрлі бөлшектеріндегі қимылдарды біртіндеп біріктіру;

4) музыкалық бейнелі ойлай білу, музыкалық сөз тіркестері мен сөйлемдерді сезіну және жеткізе білу қабілеттерін дамыту және қалыптастыру, музыкалық-ырғақтық сезімді дамыту, қарапайым ырғақтық топтар мен топтардың кезектілігін қабылдай және ойнай білу, алғашқы музыкалық есту дағдыларын, музыкалық – образдық ойлай білуі, мақсатқа сәйкес ойнау қимылдарын ұйымдастыру дағдысын игеру;

5) бір немесе екі октавадағы 2-3 мажорлы (минорных) гаммаларды және арпеджионы (тоникалық үшдыбыстылықты), 4-5 этюдті, 5-6 пьесаны, 2 ірі нысанды шығарманы меңгеру.

60. 1 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

Тема 1. Аспаппен танысу. Скрипканың және ысқының пайда болу тарихы. Дыбыс шығару принципі. Музыкалық дыбыс туралы түсінігі: жоғарылығы, ұзақтығы, динамикасы. Скрипканы және ысқыны күту.

2-тақырып. Дене мен қолды дұрыс қою. Сол қолдың шынтак бөлігін дұрыс қою. Ысқымен жаттығу.

3-тақырып. Оқытудың ноталық кезеңі. Ноталық сауатты меңгеру. Дыбыстар қатары. Бірінші позицияны үйрену. Бірінші позицияның аппликатуралық белгісі. Мейлінше жеңіл үндестіліктегі гаммалар мен үшдыбыстылық.

4-тақырып. Музыкалық-есту қабілеттерін дамыту. Пьесаны жаттаудың алғашқы дағдылары. Музыканы тыңдау және аспапта ойнау. Музыкалық ертегілер, оркестрлік топтың аспаптарын тыңдау. Оқытушымен ансамбльде ойнау; музыкалық есте сақтау жадын дамыту.

5-тақырып. Көркемдік-орындаушылық дағдыларды қалыптастыру. Интонациямен, ритммен, динамикамен жұмыс. Эталонды дыбыстар арқылы дыбыс жоғарылығын бақылау; қарапайым ритмикалық суреттер. *f*, *p*, *cresc dim* нюанстарын орындау, сол қолдың саусақтарына арналған жеңіл жаттығулар.

6-тақырып. Дыбысталу сапасы. Ішектерді баяу қосу, ысқыны ауыстыру. Ысқыны бөлу. Фразаны сауатты аяқтау бойынша жұмыс (дыбыстарды саралау).

7-тақырып. Техникалық тәсілдер. Штрихтар. Деташе, Легато. Үйлестірілген штрихтар. Ысқыны бөлудің алғашқы дағдылары. Ішектерді ауыстыру (біріктіру). Қимылдарды үйлестіру. Бір уақытта ысқы мен саусақты ауыстыру.

61. 1 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) скрипка мен ысқының бөліктерінің аталуына, скрипканың құрылымын, бірінші позиция шеңберіндегі ноталық мәтінді, қойылым негіздерін біледі;

2) қарапайым динамикалық штрихтық және аппликатуралық белгілерді біледі;

3) ысқыны ішектен ішекке ауыстыру, оның әртүрлі бөліктерінде ысқылардың қозғалысын баяу қосу;

4) *detache* штрихтарының қарапайым түрлерін толық ысқымен және оның бөліктерімен жүргізуді біледі; әр ысқыға *legato* 4 белгіге дейін; *detache* және *legato*-ның қарапайым комбинацияларын біледі;

5) анағұрлым жеңіл үндестіліктердегі гаммалар мен үшдыбыстылықты біледі.

62. 2 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) қойылыммен, дыбыспен, ритммен, жұмысты жалғастыру, штрихтарды меңгеру, аспапты күйге келтірумен танысу, музыкалық терминдерді кеңейту, нотаны парақтан оқу дағдыларын және өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын меңгеру;

2) орындаушылық аппаратты қою, орындаушылық аппаратты ұйымдастыру бойынша алғашқы дағдыларды меңгеру, техникалық тәсілдерді әрі қарай меңгеру және орындаушылық аппаратты бекіту;

3) «мартле» дыбыс шығару тәсілін меңгеру, дыбысталу динамикасын игеру, бір уақытта екі ішекте ысқыны жүргізу дағдыларын, флажолеттердің қарапайым түрлерін меңгеру, қос ноталардың қарапайым түрлерін (негізінен ашық ішектерді пайдаланып, мейлінше жоғары позицияларда ойындау дағдыларын меңгеру, екі октавалы мажорлы және минорлы гаммаларды және үшдыбыстылықтарды (арпеджио), аспапты күйге келтірудің алғашқы дағдыларын, нотаны парақтан оқу дағдыларын меңгеру, штрихтарды жеке, сондай-ақ жұппен қолдану арқылы гаммалармен жұмыс;

4) білім алушының музыканы орындауға деген қызығушылықтарын тәрбиелеу, тек ноталық мәтінді жеткізу ғана емес, сондай-ақ музыкалық шығарманың көңіл-күйі, тактідегі күшті және әлсіз тұстарын анықтауды, жатқа ойнау кезінде қажетті дыбысталу сипатын көрсету, фортепианомен ансамбльде ойнау дағдыларын жетілдіру, музыкалық-есту қабілеттерін, музыкалық-бейнелу ойлау дағдыларын меңгеру;

5) 4-5 гамманы (мажорлы және минорлы) және үшдыбыстылық арпеджиосы (айналымдарымен) екі октавада, 4-5 этюдті, 5-8 пьесаны, 2 ірі нысанды шығарманы.

63. 2 сыныптағы оқу пәнәні мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Мақсатты ойнау қозғалыстарын ұйымдастырудың негізі. Аспапқа арналған жаттығу. Скрипкамен жаттығу. Ысқымен жаттығу.

2-тақырып. Ноталық сауатты меңгеру. Ноталық стан шеңберіндегі дыбыстар қатары. Екі, үш позициямен танысу. Ауысулардың түрлері. Позициялардағы ауысудың қағидаттары.

3-тақырып. Музыкалық-есту қабілеттерін дамыту. Фраза туралы түсінік. Фразаның құрылымы. Пьесаларды жаттаудың алғашқы дағдылары.

4-тақырып. Музыканы тыңдау және аспапта ойнау.

5-тақырып. Көркемдік-орындаушылық дағдыларды қалыптастыру. Интонациямен, ритммен, динамикамен жұмыс. Эталонды дыбыстардың көмегімен жоғары дыбыстылықты бақылау; қарапайым ритмикалық суреттер. *f*, *p*, *cresc.*, *dim* нюанстарын орындау тәсілдері. Сол қолдың саусақтарына арналған жаттығулар.

6-тақырып. Дыбысталу сапасы. Ішектерді баяу қосу, ысқыны ауыстыру; ысқыны бөлу. Фразаны сауатты аяқтау бойынша жұмыс (дыбыстарды филировать ету).

7-тақырып. Штрихтар. *Detache*, *legato* штрихтарын (ысқыға 8 нотаға дейін) және олардың алмасуы. Бір немесе екі октавалы мажорлы және минорлы гаммалар мен арпеджио.

8-тақырып. Қимылдарды үйлестіру. Бір уақытта ысқыны және саусақты ауыстыру.

9-тақырып. Қос ноталар. Ашық ноталарды қолданып қос ноталарды орындау.

64. 2 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңынды білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) динамикалық дыбыстарды, қос ноталардың қарапайым түрлерін (ашық ішекті қолданып), үшінші, төртінші позицияны, *detache*, *legato*, *martele* штрихтарын және олардың ауысуларын біледі;

2) таза ырғақтауды, бір уақытта ысқыны екі ішекте жүргізуді, бір октавалы гаммаларды және 1 позиция шеңберіндегі үшдыбыстылықтарды біледі;

3) парақтан оқудың алғашқы дағдыларына ие болады.

65. 3 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) орындау техникаларымен жұмысты үйлестіруді дамыту, дыбысты басқару және оның сапасын жақсарту, орындау техникасын кешенді дамыту, алдағы уақытта штрихтарды меңгеру, парақшадан оқу дағдыларын және өз бетінше жұмыс жасауын дамыту;

2) орындау аппаратын қою, орындау аппаратын ұйымдастыру бойынша алғашқы дағдыларды игеру, алдағы уақытта техникалық тәсілдерді дамыту және орындау аппаратын бекіту;

3) «деташе», «легато», «мартле» штрихтарын, олардың ауысуын, позицияларын және олардың кезегін, екілік нотаны және бірінші позициядағы күрделі емес аккордтарды орындау және ауысуды қолдана отырып бөлек позиялардағы үш дыбыстылықты гаммаларды, хроматикалық қайталануларды білу, трели мен вибрацияны орындаудың алғашқы дағдыларын (жаттығумен) игеру, білім алушылардың техникалық мүмкіндіктері және қабілеттеріне сәйкес келетін этюдтарды жаттау, фортепиано сүйемелдеуімен этюдтарды және шығармаларды орындау;

4) «сипаттағы» орындау ептілігі және дағдыларын бекіту, шығармамен жұмыс жасау үрдісінде образдық ойлау сипатын қалыптастыру, алдағы уақытта музыкалық-ырғақтық сезімді, музыкалық ойлауды дамыту, фортепианомен ансамблде ойнау дағдыларын жетілдіру, әртүрлі концерттерде өнер көрсету ерекшеліктерін және тәртіп ережелеріне үйрету;

5) 4-5 гаммаларды (мажорлық және минорлық), арпеджио (үндеумен) бірінші, екінші, үшінші позициясында және ауысуын, техниканың әртүрлі түрлеріндегі 5-6 этюдтарды, әртүрлі сипаттағы 5-8 пьесаларды, көлемді формадағы 2 шығарманы игеру.

66. 3 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Форма туралы түсінік: қарапайым үш бөліктік форма. Музыкалық шығарманың құрылымы туралы түсінік.

2-тақырып. Жанр туралы түсінік. Марш, ән, би.

3-тақырып. Бейнелу және мәнерлеу. Мәнерлеудің қарапайым құралдары: штрихтар, динамикалық бояулар, темптік өзгерулер.

4-тақырып. Практикалық дағдыларды қалыптастыру. Интонациялау.

5-тақырып. Дыбыс шығару. Дыбыс шығарудың сапасымен жұмыс.

6-тақырып. Жүйріктілікті дамыту. Бірінші позициядағы оң қол саусақтарының жүйріктігін дамыту.

7-тақырып. Позицияларды үйрену. Позицияларды ауыстыру. Позицияларды ауыстыру кезінде аспап мойнымен баяу сырғу.

8-тақырып. Қос ноталар. Ашық ішектерді пайдаланып қос ноталармен жұмыс.

9-тақырып. Динамика. Дыбыстың динамикалық өзгеруі.

10-тақырып. Штрихтар. деташе, легато штрихтарын және олардың ауысуын меңгеру. Мартлемен жұмысты бастау. Екі октавалы мажорлы және минорлы гаммалар мен арпеджио.

67. 3 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) *detache*, *legato*, *martele*, *marcato*, *staccato* штрихтарын біледі, бірінші, екінші, үшінші позицияларды біледі, қос ноталарды және бірінші позициядағы жеңіл аккордтарды, флажолеттердің қарапайым түрлерін, вибраторны біледі;

2) штрихтарды алмастыра алады;

3) *staccato* штрихына дайындық жаттығуларды орындайды, бірінші позиция шеңберіндегі қос ноталар мен аккордтар, ауысуларды пайдаланып екі октавалы гаммаларды орындайды;

4) трельді орындауға арналған дайындық жаттығуларын біледі;

5) вибрация дағдыларын біледі;

6) табиғи флажолеттерді орындайды;

7) жеңіл шығармалардың ноталарын паракқа қарап орындайды.

68. 4 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) ойнау кезінде қатты қысылудан және қымтырылудан босану, дыбысты жүргізу және оның сапасын жақсарту бойынша жұмысы, интонация, дыбысталу динамикасы, ритммен жұмыс, штрихтарды орындау техникасын дамыту, музыкалық терминдерді әрі қарай меңгеру;

2) орындаушылық аппаратты қою, негізгі оқу-жаттықтыру материалын бекіту, баяу қарқында әндету сипатындағы этюдтер мен пьесаларды орындау арқылы дыбыс сапасымен, оның интонациясымен және динамикасымен меңгеру;

3) гаммаларды күнделікті ойнау әдетін қалыптастыру, «деташе», «легато», «мартле» штрихтарын және олардың алмасуын білу, «стаккато» штрихын орындаудың алғашқы дағдыларына ие болу, алғашқы үш позицияда орындаудың алғашқы дағдыларын үйрену, олардың әртүрлі ауысулары жоғары позицияларда жеңіл жаттығуларды орындау, бірінші позициядағы қос ноталарға арналған жаттығулар мен этюдтерді орындау, аккордтарды, екі октавалы гаммалар мен үш дыбыстылықты орындау дағдысын, вибрация дағдысын, нотаны парактан оқу дағдысын меңгеру;

4) зейін қою дағдыларын қалыптастыру және музыкалық зейінді бөлу, ритм сезімін, музыкалық ойлауын әрі қарай жетілдіру, фортепианомен ансамбльде ойнау дағдыларын жетілдіру, әртүрлі концерттерде өнер көрсету кезіндегі өзін ұстау ережелерін және ерекшеліктерін үйрету;

5) 4-5 гамманы (мажорлы және минорлы), үшдыбыстылық арпеджиосы (с обращениями) позициялардың ауысуымен, техниканың әр түріне арналған 5-6 этюдті, 6-8 түрлі сипаттағы пьесаларды; 2 ірі нысанды шығарманы.

69. 4 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Форма туралы түсінік. Қарапайым үш бөліктік форма, вариациялық форма.

2-тақырып. Жанр туралы түсінік. Ірі нысанды шығармаларда екі билер мен халық әндерін қолдану.

3-тақырып. Музыкадағы бейнелеу тәсілдері: трель, вибрация, флажолет, штрихтар.

4-тақырып. Вибрация. Вибрациялаудың қарапайым дағдылары.

5-тақырып. Дыбыс шығару. Дыбыс мәдениеті. Ысқыны меңгеру.

6-тақырып. Жүйріктілікті дамыту. Сол қол техникасын жетілдіру.

7-тақырып. Техникалық тәсілдері. Позицияларды үйрену. Позицияларды баяу қосу.

8-тақырып. Қос ноталар. Бірінші позициядағы қос ноталар.

9-тақырып. Штрихтар. Деташе, легато, мартле және олардың алмасуы. Стаккато штрихына дайындық жаттығулары.

10-тақырып. Ре мажор гаммасы терциясы мысалында сынық тәсілімен қос ноталарды меңгеру.

70. 4 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) *detache*, *legato*, *martele*, *staccato* штрихтарын, жаттығуларды, қос ноталардағы этюдтерді, аккордтарды, екі октавалы гаммалар мен арпеджионы, вибраторны біледі;

2) *detache*, *legato*, *martele*, *staccato* штрихтарын алмастыруды;

3) этюдтерде, пьесаларда екінші және үшінші позициялардың ауысуларын қолданады;

4) төртінші және бесінші позицияларда жаттығуларды орындайды;

5) бірінші позиция шеңберінде қос ноталарды және аккордтарды, ауысуларды қолданып екі октавалы гаммаларды орындайды.

71. 5 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) орындаушылық техниканы жетілдіру, музыкалық есту қабілетін қалыптастыру және жетілдіру, аспаптың сапалы дыбысталуы – мәнерлі ойнаудың маңызды шарты, шығармашылық және физикалық шыдамдылықты тәрбиелеу;

2) аспаптың дыбысталу сапасын жақсарту бойынша жұмысты, бұлшық еттердің қысылулар мен қымтырулардан толық босануы, тендікпен, тұрақтылықпен, интонациялық тазалықпен, динамикамен жұмыс;

3) «деташе», «мартле», «легато», «стаккато», «спиккато», «сотийе» және олардың ауысуларын білу, үш октавалы гаммалар, үшдыбыстылық (айналымдарымен), алғашқы үш позицияда қос

ноталарды орындаудың алғашқы дағдыларын меңгеру, екі дауыспен ән айту кезіндегі позицияларды біріктіру дағдыларымен, нотаны парақтан оқу дағдыларымен жұмыс;

4) жоғары позицияларда орындаудың алғашқы дағдыларын меңгеру, хроматикалық гаммаларды орындау, аппликатураның екі түрімен орындалатын – саусақтардың сырғуы және алмасуы, негізгі жаттықтыру материалын пысықтау: дыбыс сапасын, интонацияның тазалығын, барлық регистрлерде дыбыстылуының тегістілігін, орындау компоненттерінің динамикалық түрлілігін жетілдіру мақсатында барлық гаммалар мен арпеджионы орындау; концерттік ойнау нақышын алу; әртүрлі концерттік репертуарды толықтыру, орындаушылық шеберлікті арттыру;

4) музыкалық шығармаларды түсініп орындау тәсілдерін қалыптастыру, фразировканың екпіндік мәнерлігі және анықтылығымен, орындаудың тұтастығымен жұмыс, орындалатын шығармалардың мазмұнын түсіну бойынша жұмыс және көркемдік бейнені құра білу.

5) 4-4 екі октавалы гаммаларады (мажорлы және минорлы), үшдыбыстылықтарды (айналымдарымен), 5-7 этюдті, 5-8 пьесаны, 2 ірі нысанды шығарманы меңгеру.

72. 5 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Форма туралы түсінік. Концерт, вариация, соната.

2-тақырып. Музыкада бейнелеу тәсілдері. Вибрация, штрихтар, трель, динамика, акценттер.

3-тақырып. Жүйріктілікті дамыту. Үшінші позиция шеңберіндегі сол қолдың саусақтарының жүйріктігін дамыту.

4-тақырып. Дыбыс шығару. Оң қолға арналған жаттығу. Дыбыс мәдениеті.

5-тақырып. Вибрато. Вибрациялау дағдылары.

6-тақырып. Техникалық тәсілдер. Алғашқы бес позицияны меңгеру.

Позицияларды ауыстырудың әртүрлі түрлері (ашық ішектер арқылы немесе сол қолдың саусағында сырғыту арқылы). 6 және 7 позициялармен танысу.

7-тақырып. Штрихтар. Деташе, легато, мартле, стаккато штрихтарын және олардың ауысуларын. Спиккато және сотийеге арналған дайындық жаттығулары.

8-тақырып. Қос ноталар. Аккордтар. Қос ноталардағы жаттығулар мен этюдтер (1 позицияда).

9-тақырып. Хроматизмдер. Хроматикалық дыбыстар қатарымен танысу.

73. 5 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) *detache, legato, martele, staccato, sautille, spiccato* штрихтарын, біріншіден бесіншіге дейінгі позицияны, үш октавалы гамманы және үшдыбыстылықты, хроматикалық дыбыстар қатарын;

2) *detache, legato, martele, staccato, sautille, spiccato* ноталарын алмасыра алады;

3) бірінші позициядағы қос ноталарды орындайды, хроматикалық реттілікті.

74. 6 сыныптың бағдарламалық талаптары:

1) орындаушылық техниканы алдыңғы сыныптарда алынған барлық техникалық және көркемдік дағдылар негізінде музыкалық шығарманы орындауға тұлғалық қатынаспен жұмысты жетілдіру;

2) орындаушылық аппаратты қою, дыбыс сапасын, оның тегістігін, төзімділігін, дауыс ырғақтық тазалығын, тембрін, серпінін жетілдіруге бағытталған жұмыс, музыкалық-бейнелі ойлау дағдыларын, құбылған әнді (трель) орындау кезінде сол қол техникасын, позицияларды біріктірудің әртүрлі түрлерін, қосарлы ноталарды меңгеру;

3) «деташе», «легато», «мартле», «стаккато», «сотийе», «спиккато» штрихтарын білу, ноталарды парактан оқудың тұрақты дағдыларын меңгеру, аккордтарды, флажолеттерді, үш октавалы гаммаларды және үшдыбыстылықты (айналулармен), аппликатураның екі түрімен – сырғану және саусақтарды кезектестірумен орындалатын хроматикалық гаммаларды орындау, жоғары қиындықты техникалық материалды: секстаккордтар, квартсекстаккордтар, септаккордтар, қосарлы ноталармен гаммаларды: терциялар, сексты, октаваларды орындай алу білігі;

4) орындалатын шығарманың сипатын бейнелеуді жетілдірумен жұмыс жалғастырылады, композитордың көркемдік ойын аша білу және оны тыңдаушыларға жеткізе білу білігі;

5) 4-5 мажорлық және минорлық екі-үш октавалы гаммалар мен айналулармен үшдыбыстылықтарды, 6-7 этюдтерді, 6-8 пьесаларды, 2 ірі нысандағы шығармаларды меңгеру.

75. 6 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Форма туралы түсінік. Полифония элементтерімен танысу; секвенциялықты дамыту; ескі сонатаның құрылымы.

2-тақырып. Жүйріктілікті дамыту. Бес позиция шеңберіндегі сол қолдың саусақтарының жүйріктігі. Үш октавалы гаммаларды, арпеджионың түрлерін меңгеру.

3-тақырып. Дыбыс шығарумен жұмыс. Дыбыс мәдениеті; ысқыны бөлу; штрихтар техникасын меңгеру, олардың үйлесуі.

4-тақырып. Вибрато. Вибрацияның түрлері (білек, шынтақ).

5-тақырып. Техникалық тәсілдер. Жоғары позицияларды меңгеру. Штрихтар. Деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе, спиккато. Олардың әртүрлі алмасулары.

6-тақырып. Қос ноталар. Алғашқы үш позициядағы қос ноталар. Қос нотамен ойнау кезіндегі позицияларды қосу бойынша жұмыс.

7-тақырып. Хроматикалық гаммалар. Сырғу аппликатураны және саусақтарды алмастыру.

8-тақырып. Квартті флажолеттер. Ойнау тәсілдерін меңгеру.

76. 5 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе штрихтарын және олардың алмасуларын, алтыншы-жетінші позицияны, қос ноталарды, үш октавалы гаммаларды, айналымдарымен үшдыбыстылықты, хроматикалық гаммаларды, кварттік флажолеттерді біледі;

2) деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе штрихтарын біледі;

3) алғашқы үш позицияда қос ноталарды орындауды біледі;

4) екі дауыспен орындау кезінде позицияларды біріктіру бойынша жұмысты біледі;

5) аппликатураны екі түрімен, саусақтардың сырғуымен және алмасуымен хроматикалық гаммаларды, үш октавалы гаммаларды және үшдыбыстылықты (айналымдарымен) орындайды.

77. 7 сыныптың бағдарламалық талаптары:

1) музыкалық шығарманың көркемдік талабына сәйкес келетін орындаушылық техникасын жетілдіру, мәнерлілік тәсілдерін меңгеру, шығармашылық және физикалық төзімділікті қалыптастыру, стилдері және жанрлары бойынша әртүрлі шығармаларды үйрену, музыкалық терминдерді меңгеру;

2) орындаушылық аппаратты қою, дыбыс сапасымен, интонациялық тазалықпен, тембрмен, филировкамен, вибратормен жұмыс, ойнау кезінде бұлшық ет қысылулары мен кедергілерден толығымен босану, шыдамдылықпен және бірнеше шығармаларды қатарынан орындау қабілетімен жұмыс;

3) «деташе», «легато», «мартле», «стаккато», «сотийе», «спиккато» штрихтарын меңгеру, үш-төрт октавалы гаммаларды және үшдыбыстылықтарды (қозғалмалы қарқында: легатоның 24 нотасына дейін гаммалар, легатоның 9 нотасына дейін үшдыбыстылықтар), хроматикалық гаммаларды, әртүрлі штрихты нұсқалардағы, қосарлы ноталармен гаммаларды орындау дағдыларын жоғары деңгейде меңгеру;

4) әртүрлі сипаттағы, стильдегі және жанрдағы пьесалармен (соның ішінде ірі нысандағы шығармалармен) жұмыс, меңгерілген техникалық тәсілдер қызмет атқаратын көркемдік мақсат туралы саналы қатынасты және анық елестетуді дамыту, орындалатын шығарманың мазмұнын түсіну, орындалатын шығармаларға, өзіндік орындаушылық концепцияға тұлғалық қатынасты қалыптастыру;

5) □ 5-6 мажорлық және минорлық гаммаларды, айналуларымен үшдыбыстылықтарды, қосарлы ноталармен гаммаларды (терциялар, сексты, октавалар), хроматикалық гаммаларды, 7-8 этюдтерді, 6-8 пьесаларды, 2-3 ірі нысандағы шығармаларды меңгеру.

78. 7 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Форма туралы түсінік. Полифониямен жұмыс. Көне сонаталар. Кантиленамен жұмыс.

2-тақырып. Сол қолдың техникасын дамыту. Жүйріктілік, трель, позицияларды қосудың әртүрлі түрлері, қос ноталар. Үш октавалы гаммалар мен үшдыбыстылықты меңгеру. Төрт позиция шеңберінде аспаптың мойнын меңгеру.

3-тақырып. Дыбыс шығарумен жұмыс. Дыбыс, дауысты жүргізу мәдениеті, ысқыны бөлу, штрих техникасын игеру, олардың әртүрлі үйлестірілуі.

4-тақырып. Вибрато. Вибрацияның түрлері (буындық, шынтақтық).

5-тақырып. Жоғары позицияларды меңгеру (жетінші позицияға дейін). Штрих. Деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе, спиккато, олардың әртүрлі алмасулары. Глиссандо, рикошет.

6-тақырып. Қос ноталар. Қос ноталардағы гаммалар: октавалар, секст, терция.

7-тақырып. Хроматикалық гаммалар. Аппликатура. Саусақтардың сырғу және алмасу аппликатурасы.

8-тақырып. Аккордтар, флажолеттер. Ойнау тәсілдерімен меңгеру.

9-тақырып. Қос ноталармен гамманы ойнау бойынша жұмыс (сексталар, терция, октавалар), ысқының бір қимылына 2 және 4 нотадан.

79. 7 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер:

7 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе штрихтарын және олардың қосылуларын, қос ноталарды, үш октавалы гаммаларды, айналымдарымен үшдыбыстылықтарды, қос нотадағы гаммаларды, хроматикалық гаммаларды біледі;

2) сол қол техникасын біледі (трели, позициялардың әр түрлі қосылуларын, қос ноталарды);

3) аккордтарды, флажолеттерді, гаммаларды және үшдыбыстылықтарды, хроматикалық гаммаларды орындайды.

80. 8-9 сыныптардағы бағдарламалық талаптар:

1) гаммаларды, жаттығуларды, этюдтерді орындау техникасын жетілдіру, стилі және жанры түрлі шығармаларды үйрену, музыкалық-орындаушылық деңгейдің құралдар кешінін меңгеру;

2) орындаушылық аппаратты қою, дыбыс сапасымен, интонациямен, тембрмен, филировкамен, вибратормен жұмыс.

3) «деташе», «легато», «мартле», «стаккато», «сотийе», «спиккато», штрихтарын меңгеру, үш-төрт октавалы гаммалар мен үшдыбыстылықты (жылдам қарқында: 24 нотаға дейінгі гамма, легато 9 нотаға дейінгі үшдыбыстылық), хроматикалық гаммаларды, әртүрлі штрихтық нұсқалардағы гаммаларды, қос ноталарды меңгеру;

4) музыкалық-көркемдік бейнелер, әртүрлі сипаттағы, стильдегі және жанрдағы пьесалармен жұмыс;

5) 5-6 мажорлы және минорлы гаммаларды, үшдыбыстылықтарды айналымдарымен, қос ноталармен гаммаларды (терции, сексты, октавы), фингерирленген октавалармен, децималармен, хроматикалық гаммалар, 5-7 этюдті, 6-8 пьесаны, 2-3 ірі нысанды шығармаларды меңгеру.

81. 8-9 сыныптардағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Ірі нысанды шығарма. Фразировкамен жұмыс – нюансировка заңдылықтарын іске асырудың негізгі тәсілдерін әрі қарай меңгеру.

2-тақырып. Пластикалық дағдыларды қалыптастыру. Дыбыс, дауыс жүргізу мәдениеті. Штрих техникасы. Вибрациялау тәсілі.

3-тақырып. Хроматикалық гаммалар. Хроматизмдерді орындаудың әртүрлі тәсілдері.

4-тақырып. Үш октавалы гаммалар мен арпеджио. Жылдам қарқындағы үш октавалы гаммалар мен арпеджио.

82. 8-9 сыныптарының бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер:

8-9 сыныптарда оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе штрихтарын және олардың қосылуларын, қос ноталарды, үш октавалы гаммаларды, айналымдарымен үшдыбыстылықтарды, қос нотадағы гаммаларды, хроматикалық гаммаларды біледі;

2) жылдам қарқында үш октавалы гаммаларды және арпеджиоларды орындауды біледі: легатонның 12 нотасына дейінгі

гаммалар, ысқыға легатоның 9 нотаға дейінгі арпеджионы, аккордтарды, флажолеттерді, аппликатураның екі түрімен хроматикалық гаммаларды, қос ноталармен гаммаларды (терции, сексты, октавы) орындайды;

3) қиындығы жағынан қолжетімді репертуарды өз беттерінше талдайды;

4) жалпы музыкалық шығарманың формасын, шығарманың стилі мен жанрын анықтай алады;

5) орындалатын шығармаларға сипаттама бере алады;

6) есінде қалған әуендерді өз бетінше скрипкада тереді;

7) жаттаған шығармаларын жеткілікті әртістікпен және техникалық жетілдірілген деңгейде орындайды.

83. Үлгерімді бақылаудың мақсаты білім алушының білім беру бағдарламасын игерудегі нәтижелілігін анықтау болып табылады.

Музыкалық білім беруде оқыту нәтижелерін бақылау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан тұрады.

84. Білім алушылардың бағдарламаны игеруін бақылау бақылау жұмысы, техникалық сынақ, емтихан түрінде, қорытынды аттестаттау – бітіру емтиханы түрінде іске асырылады.

Аттестаттау формасы және білім алушылардың көрсетілімдеріне қойылатын бақылау-бағдарламалық талаптары:

1) 1 сынып – екінші тоқсанда: бақылау жұмысы (ысқымен немесе пиццикатода 2 пьеса); екінші тоқсанда: академиялық концерт (гамма, 2 этюд, пьеса); төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (әртүрлі сипаттағы 3 пьеса немесе кеңейтілген тұрғыдағы пьеса (вариациялар));

2) 2 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); екінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); үшінші тоқсанда: академиялық концерт (2 пьеса); төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, пьеса, ірі нысанды шығарма);

3) 3 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); екінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); үшінші тоқсанда: академиялық концерт (2 пьеса); төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, пьеса, ірі формадағы шығарма);

4) 4 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); екінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); үшінші тоқсанда: академиялық концерт (2 пьеса);

төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, пьеса, ірі формадағы шығарма);

5) 5 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); екінші тоқсанда: академиялық концерт (2 этюд, әртүрлі сипаттағы 2 пьеса немесе кеңейтілген тұрғыдағы пьеса (вариация); үшінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); төртінші тоқсанда: бітіру емтиханы (гамма, арпеджио, штрихтар, пьеса, ірі формадағы шығарма (1-2 бөлім концерт немесе 1-2 бөлім соната));

6) 6 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); екінші тоқсанда: академиялық концерт (этиюд, әртүрлі сипаттағы 2 пьеса немесе кеңейтілген тұрғыдағы пьеса (вариация); үшінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); төртінші тоқсанда: емтихан (гамма, арпеджио, штрихтар, пьеса, ірі формадағы шығарма (1-2 бөлім концерт немесе 1-2 бөлім соната));

7) 7 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); екінші тоқсанда: академиялық концерт (этиюд, әртүрлі сипаттағы 2 пьеса немесе кеңейтілген тұрғыдағы пьеса (вариация); үшінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); төртінші тоқсанда: бітіру емтиханы (гамма (арпеджио), этиюд, виртуозды сипатындағы пьеса, кантилендік сипаттағы пьеса, Қазақстан композиторларының пьесасы, ірі нысанды шығарма);

8) 8 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); екінші тоқсанда: академиялық концерт (этиюд, әртүрлі сипаттағы 2 пьеса немесе кеңейтілген тұрғыдағы пьеса (вариация); үшінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); төртінші тоқсанда: емтихан (гамма, арпеджио, штрихтар, этиюд, виртуозды пьеса, кантилендік сипаттағы пьеса, Қазақстан композиторларының пьесасы, бірінші немесе екінші-үшінші бөлім концерті);

9) 9 сынып – бірінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд, пьеса); екінші тоқсанда: академиялық концерт (этиюд, әртүрлі сипаттағы 2 пьеса немесе кеңейтілген тұрғыдағы пьеса (вариация); үшінші тоқсанда: техникалық сынақ (гамма, арпеджио, штрихтар, әртүрлі сипаттағы 2 этюд); төртінші тоқсанда: емтихан (гамма, арпеджио, штрихтар, этиюд, виртуозды пьеса, кантилендік сипаттағы пьеса, Қазақстан композиторларының пьесасы, бірінші немесе екінші-үшінші бөлім концерті).

85. Педагог білім алушының жұмысын бағалау кезінде келесі өлшемшарттарды ескереді:

- 1) білім алушының аспапты тиісті деңгейде меңгергенін көрсетуі;
- 2) көркем бейнені толық және сенімді ашуы;
- 3) орындалатын шығарманың стилін түсінуі және орындаушылық интерпретацияда көрсетуі.

86. Бағалау өлшемшарттары:

1) 5 «өте жақсы» бағасы – осы кезеңде музыкалық-орындаушылық жетістіктердің кешенін көрсету, бағдарламаны сауатты және мәнерлі орындау, интонациясы жақсы, жақсы дыбыстайды және аспапта ойнау қабілетін дамыған;

2) 4 «жақсы» бағасы – бағдарламаны сауатты және мәнерлі орындауы, интонациясы жақсы, дыбысталуы жақсы, аспапта ойнау қабілеті жақсы дамыған, музыкалық мәнерлігі жеткіліксіз немесе білім алушының техникалық дамуы сәл артта қалуда;

3) 3 «қанағаттанарлық» бағасы – бағдарламаны формалды орындауы, техникалық дамуы жеткіліксіз және бағдарламаны сапалы орындау үшін аспапта ойнау дағдысын меңгеруі әлсіз, орындалатын шығармалардың стилін түсінбейді, орындау мәнері төмен, интонациялық қателіктерінің болуы;

4) 2 «қанағаттанарлық» бағасы – аспапта ойнау дағдыларының болмауы, мағынасыз ойнау, интонациясының таза болмауы, аспапта әрі қарай ойнаудың келешегі жоқ;

5) сынақ (бағасыз) – орындау оқытудың осы кезеңіндегі қажетті деңгейге сәйкес келеді.

**Образовательная программа
по предмету «Скрипка» детских музыкальных школ
и музыкальных отделений детских школ искусств**

1. Образовательная программа по предмету «Скрипка» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств (далее - Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения по предмету «Скрипка».

2. В настоящей программе используются следующие понятия:

1) аккорд – сочетание трёх и более музыкальных звуков разной высоты, взятых одновременно.

2) аппликатура – порядок расположения и чередования пальцев при игре на музыкальном инструменте;

3) арпеджио – способ исполнения аккордов на фортепиано некоторых клавишных (ксилофон, виброфон) и струнных инструментах, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

4) вибрато (тремоляция) – периодические изменения высоты, силы (громкости) или тембра музыкального звука или пения. В струнных инструментах вызывается колебаниями пальца;

5) гамма – звукоряд неопределённой протяжённости, соседние ступени которого отстают друг от друга на целый тон или полутон. Под гаммой в школьной исполнительской практике подразумевают восходящие либо нисходящие октавные звукоряды;

6) звукоизвлечение – извлечение, порождение звуков при игре на музыкальном инструменте или пении;

7) двойные ноты – одновременное сочетание двух или более звуков на струнных смычковых инструментах;

8) легато – приём игры на музыкальном инструменте, связанное исполнение звуков, при котором имеет место плавный переход одного звука в другой, пауза между звуками отсутствует;

9) мартле – один из основных штрихов при игре на смычковых музыкальных инструментах;

10) чтение нот с листа – умение правильно интонационно и ритмически сыграть по нотам без остановок какое-либо незнакомое произведение, по трудности не превышающее технических возможностей обучающегося;

11) пиццикато – приём игры на смычковых струнных музыкальных инструментах, когда звук извлекается не смычком, а щипком струны, отчего звук становится отрывистым и более тихим,

чем при игре смычком. В нотах переход на такой приём обозначается *pizz*, прекращение такой игры — *arco* («смычок»);

12) беглость пальцев – одно из главных достоинств музыканта и показатель его опытности и мастерства;

13) сектаккорд – аккорд, который состоит из трёх звуков и является первым обращением трезвучия;

14) септаккорд – аккорд, состоящий из четырёх звуков, которые расположены или располагаются по терциям;

15) сотийе – штрих смычковых струнных инструментов, относящийся к группе «прыгающих» штрихов, выполняется быстрыми и мелкими движениями смычка, лежащего на струне и лишь слегка отскакивающего вследствие эластичности и пружинящих свойств трости смычка;

16) спиккато – музыкальный штрих, используемый на струнных смычковых инструментах, извлекается броском смычка на струну, получается короткий отрывистый звук;

17) стаккато – музыкальный штрих, предписывающий исполнять звуки отрывисто, отделяя один от другого паузами; стаккато — один из основных способов извлечения звука (артикуляции), противопоставляемый легато;

18) терции – музыкальный интервал шириной в три ступени, обозначается цифрой «три»;

19) флажолет – приём игры на струнных смычковых и щипковых инструментах, заключающийся в извлечении звука-обертона;

20) хроматическая гамма – последовательность расположенных в восходящем или нисходящем порядке звуков, в которой расстояние между соседними ступенями равно полутону.

3. Цель программы: формирование личности, обладающей активной гражданской позицией, высокими нравственными и лидерскими качествами, высоким уровнем духовной культуры, развитие личности ребенка, способного к творческому самовыражению через грамотное овладение скрипкой.

4. Задачи программы.

Обучающие:

1) освоение обучающимся предметов музыкально-теоретического цикла как необходимого средства для музыкального исполнительства на скрипке;

2) формирование навыков игры на скрипке и развитие исполнительских качеств;

3) овладение основными навыками, позволяющими грамотно исполнять музыкальные произведения соло и в ансамбле.

Развивающие:

1) выявление задатков и развитие музыкальных способностей, обучающегося;

2) развитие музыкальных способностей: слуха, памяти, ритма, эмоциональной сферы, музыкальности и артистизма;

3) развитие слуховых, исполнительских и творческих возможностей обучающегося;

4) формирование музыкально-эстетического вкуса, умения видеть, слышать и понимают прекрасное.

Воспитательные:

1) приобщение к музыкальной культуре и инструментальному творчеству;

2) воспитание устойчивого интереса к занятиям музыкой и умения ориентироваться в музыкальных стилях;

3) приобретение детьми опыта творческой деятельности и публичных выступлений.

4) воспитание любви к искусству через освоение отечественных и мировых культурных ценностей, традиций, лучших образцов народного творчества;

5) формирование у обучающегося осознанной мотивации к продолжению профессионального обучения.

5. Срок освоения программы – пять-семь лет. По заявлению родителей обучающихся срок освоения программы увеличивается на один-два года для детей, не закончивших основное, общее среднее образование, но планирующих поступление в организации, реализующие образовательные программы технического и профессионального образования в области художественного искусства.

6. Объем учебного времени на реализацию программы определяется типовым учебным планом детских музыкальных школ, приведенном в приложении 1 к настоящему приказу. Обучение осуществляется в индивидуальной форме.

7. Цель учебного предмета реализуется через систему ключевых задач личностного, познавательного, коммуникативного и социального развития. Содержание обучения реализуется во взаимосвязи со способами действий, формами общения с музыкальным творчеством, которые формируются в учебном процессе.

8. Особенностью программы является ее общеразвивающая направленность на приобретение детьми знаний, умений и навыков игры на скрипке, опыта творческой деятельности, приемов сольного и ансамблевого исполнительства.

9. Предмет ориентирован на традиционное обучение, индивидуально-дифференцированный подход к каждому обучающемуся, развитие художественно-образного мышления,

овладение детьми духовными и культурными ценностями, выявление одаренных детей в области музыкального искусства.

10. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка.

11. Основные принципы достижения цели программы:

- 1) постепенность в развитии природных способностей детей;
- 2) строгая последовательность в овладении музыкальной лексикой и техническими приемами;
- 3) систематичность и регулярность занятий;
- 4) целенаправленность учебного процесса.

12. Программа предназначена для обучения детей, желающих освоить технику игры на скрипке, научиться исполнять обработки казахских, русских, народных мелодий, музыки народов мира и переложения классических произведений.

13. Программа создает условия для овладения приёмами игры на скрипке в объёме, необходимом для дальнейшей практической деятельности будущего музыканта.

14. Программа направлена на творческое, эстетическое, духовно-нравственное развитие обучающегося и создает условия для приобретения опыта исполнительской сольной, ансамблевой, оркестровой практики, навыков самостоятельной работы по изучению и постижению музыкального искусства.

15. Программа рассчитана на детей различной степени музыкальной одарённости, подготовки и общего развития. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка. Особое внимание педагог обращает на доступность, постепенность и последовательность в освоении музыкальных знаний, пробуждение у детей интереса к музыке.

16. Программа ориентирована на выработку у обучающегося личностных качеств, способствующих:

- 1) освоению обучающимся знаний, умений и навыков игры на домре, позволяющих творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;
- 2) приобретению обучающимся опыта творческой деятельности;
- 3) овладению обучающимся духовными и культурными ценностями народов мира;
- 4) получению музыкального образования и приобщению к музыкальной культуре;

5) формированию у обучающегося комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать основные профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

17. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на:

1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию творческих способностей, с учетом интеллектуально-личностных возможностей;

2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;

3) оказание помощи личности в ее самопознании, формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию обучающегося;

4) оказание психологической помощи и поддержки обучающегося в соответствии с целями и задачами программы.

18. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских навыков и умений осуществляется в процессе работы над различными по содержанию, характеру и стилю художественными произведениями, а музыкальное воспитание и развитие их основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

19. Основная практическая задача коллективного музицирования – формирование специальных ансамблевых навыков игры, которые предполагают умение слушать звучание ансамбля, ощутить единый ритмический пульс, играть согласованно и художественно в изменчиво гибком ритме, совместно исполнять, взаимодействовать с участниками ансамбля.

20. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающегося, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников и достижение ключевых и предметных компетенций (освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета).

21. Методологическая основа программы:

1) концепция целостного подхода к формированию личности;

2) теория возрастного, личностно-деятельностного, индивидуально-дифференцированного и проблемно-исследовательского подходов в обучении;

3) общедидактические постулаты современной педагогики, детерминированные ими подходы к содержанию, формам и методам образовательного процесса;

4) разработка проблемы развития творческих и исполнительских способностей обучающегося в контексте развивающего обучения;

5) теоретические и методические установки видных педагогов и музыковедов.

22. Педагогические принципы отбора содержания учебного материала:

1) принцип природосообразности и доступности учитывает возрастные особенности обучающегося, позволяя отобрать доступный для слушания, изучения, исполнения учебный материал, который будет способствовать музыкальному и духовно-нравственному развитию обучающегося;

2) принцип преемственности означает связь между всеми классами обучения на уровне содержания и музыкально-исполнительской деятельности обучающегося;

3) принцип индивидуализации обучения является главным способом практического освоения исполнительских навыков игры на инструменте;

4) принцип творчества раскрывает способности и склонности обучающихся, способствует созданию ситуации успеха, радости общения с искусством.

23. Специфика индивидуального обучения по предмету «Скрипка» создает условия для вариативности выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

24. Для достижения поставленных задач используются следующие методы обучения:

1) словесный метод (беседа, рассказ, объяснение, дискуссия);

2) наглядно-демонстрационный (исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций);

3) практический (работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения);

4) аналитический (сравнения и обобщения, развитие логического мышления);

5) эмоциональный (подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления).

25. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, физических данных, уровня развития музыкальных способностей.

26. Формы занятий:

1) практические – приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;

2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;

3) репетиционно-концертные (подготовка и публичное представление концертных номеров);

4) конкурсы;

5) урок-игра (использование игровых технологий на уроке);

6) урок-экскурсия.

27. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимся. Индивидуальные формы занятий сочетаются с игрой в ансамбле с педагогом или другими обучающимися.

27. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимися. Программа занятий состоит из одновременно проводимых теоретических и практических занятий.

28. Виды внеурочных форм работы:

1) игра в ансамбле;

2) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;

3) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;

4) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев;

5) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

29. На основе настоящей программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса. Педагог выбирает из программы темы, соответствующие уровню подготовки обучающегося.

30. Структурные элементы рабочей учебной программы:

1) титульный лист;

2) пояснительная записка;

3) планирование учебной деятельности;

4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

31. На титульном листе размещаются основные сведения:

1) название организации образования;

2) название учебного предмета;

3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;

4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);

5) краткая информация о педагоге;

6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

32. Содержание пояснительной записки:

- 1) образовательная программа как основание;
- 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
- 3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми);
- 4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;
- 5) информация об изменении сроков и/или времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

33. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

34. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:

- 1) перечень познавательной литературы для обучающегося;
- 2) перечень методической литературы для педагога;
- 3) перечень учебно-наглядных пособий.

35. Рабочая учебная программа педагога рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

36. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

37. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

38. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы по реализации программы, концертные и экзаменационные программы значительно отличаются по уровню сложности.

39. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

40. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных

обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

41. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных потребностей и особенностей дарования.

42. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень музыкальных произведений, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося.

43. Репертуарный перечень включает произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, народную музыку.

44. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические, ритмические и мелодические особенности.

45. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

46. Педагог систематически обновляет и расширяет репертуарный перечень, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

47. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

48. Педагог устанавливает степень завершенности работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность программы, пополняя репертуарный список за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

49. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного (экзаменационного) исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

50. В индивидуальный план не включаются произведения, превышающие музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося, также не соответствующие его возрастным особенностям.

51. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется

знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом различную степень завершенности работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

52. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над гаммами;
- 2) работа над этюдами и упражнениями;
- 3) исполнение пьес классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен и танцев;
- 6) работа в составе ансамбля;
- 7) навыки чтения нот с листа.

53. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный репертуарный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

54. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень музыкальных данных (слух, ритм, память);
- 2) соответствие исполнительского аппарата, обучающегося данному музыкальному инструменту;
- 3) степень приспособляемости к инструменту;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;
- 5) отношение к занятию музыкой;
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;
- 11) недостатки в музыкально-техническом развитии обучающегося и задачи по их преодолению.

55. Для характеристики обучающегося отмечаются такие индивидуальные качества, как целеустремленность, наличие художественного воображения, свободное владение инструментом, наличие технической свободы.

56. Самостоятельные занятия проводятся регулярно и систематически. Объем работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельного освоения детьми программы общего среднего образования.

57. Индивидуальная домашняя работа проводится в несколько приемов и строится в соответствии с рекомендациями педагога. В первую очередь прорабатываются самые сложные задания. С учетом

умственных и физических возможностей обучающегося педагог определяет время работы над тем или иным произведением.

58. Межпредметные связи предмета «Скрипка» с предметами «Сольфеджио», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Коллективное музицирование» побуждают обучающихся к целостному познанию различных художественных явлений.

59. Программные требования в 1 классе:

1) знакомство с инструментом, правилами ухода за ним, работа над постановкой корпуса и рук, над извлечением звука, приобретение первоначальных навыков чтения с листа, постановка исполнительского аппарата, овладение простейшими исполнительскими навыками;

2) умения исполнять гаммы и трезвучия в одну октаву в наиболее легких тональностях, владение навыками организации целесообразных игровых движений, игры на инструменте, извлечения звука смычком на открытых струнах, организации исполнительского аппарата левой руки, извлечения звука приемом пиццикато, музыкально-слуховых представлений, начального контроля качества звучания, интонации, ритма;

3) исполнение в первой позиции, исполнение народных мелодий и несложных пьес с использованием средних струн, простейших видов штриха – «деташе» целым смычком и его частями, легато до четырех нот на смычок, начальными видами распределения смычка, переходов со струны на струну, плавных соединений движений смычка в его различных частях, знание простейших штриховых, динамических и аппликатурных обозначений, основ чтения нот с листа;

4) формирование и развитие музыкального образного мышления, умения чувствовать и передавать строение музыкальных фраз и предложений, развитие музыкально-ритмического чувства, умения воспринимать и воспроизводить простые ритмические группы и последовательности групп, владение начальными навыками музыкально-слуховых представлений, музыкально-образного мышления, навыками контроля качества звучания, интонации, ритма, навыками по организации целесообразных игровых движений;

5) освоение 2-3 мажорных (минорных) гамм и арпеджио (тонические трезвучия) в одну или в две октавы, 4-5 этюдов, 5-6 пьес, 2 произведения крупной формы.

60. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Знакомство с инструментом. История возникновения, устройство скрипки и смычка. Принцип звукоизвлечения. Представление о музыкальном звуке: высота, длительность, динамика. Уход за скрипкой и смычком.

Тема 2. Постановкой корпуса и рук. Правильное положение локтя и кисти левой руки. Упражнения со смычком.

Тема 3. Нотный период обучения. Изучение нотной грамоты. Звукоряд. Название струн. Изучение первой позиции. Аппликатурные обозначения первой позиции. Гаммы и трезвучия в наиболее легких тональностях.

Тема 4. Развитие музыкально – слуховых представлений. Первичные навыки изучения пьес. Слушание музыки и игра на инструменте. Музыкальные сказки, слушание инструментов оркестровой группы. Ансамблевая игра с преподавателем; развитие музыкально памяти.

Тема 5. Формирование художественно – исполнительских навыков. Работа над интонацией, ритмом, динамикой. Работа над интонацией, ритмом, динамикой. Контроль звуковысотности с помощью эталонных звуков; простейшие ритмические рисунки. Способы исполнения нюансов *f*, *p*, *cresc.*, *dim.* Нсложные упражнения для пальцев левой руки.

Тема 6. Качество звучания. Плавное соединение струн, смена смычка. Распределение смычка. Работа над грамотным завершением фразы (филирование звука).

Тема 7. Технические приёмы. Штрихи. Деташе, Легато. Комбинированные штрихи. Начальные приёмы распределения смычка. Смена (соединение) струн. Координация движений. Одновременная смена смычка и пальца.

61. Ожидаемые результаты освоения программы в 1 классе.

К концу обучения в 1 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает название частей скрипки и смычка, строй скрипки, нотный текст в пределах первой позиции, основы постановки;

2) знает простейшие динамические, штриховые и аппликатурные обозначения;

3) знает переходы смычка со струны на струну, плавное соединение движений смычка в его различных частях;

4) знает простейшие виды штрихов: *detache* целым смычком и его частями; *legato* до 4х нот на смычок; простые комбинации *detache* и *legato*;

5) знает гаммы и трезвучия в наиболее легких тональностях.

62. Программные требования во 2 классе:

1) продолжение работы над постановкой, звуком, интонацией, ритмом, изучение штрихов, ознакомление с настройкой инструмента, расширение музыкальной терминологии, развитие навыков чтения с листа и самостоятельной работы;

2) постановка исполнительского аппарата, владение начальными навыками по организации исполнительского аппарата, дальнейшее развитие технических приемов и укрепление исполнительского аппарата;

3) владение приемом звукоизвлечения «мартле», динамикой звучания, навыками ведения смычка одновременно по двум струнам, навыками исполнения элементарных видов флажолетов, простейших видов двойных нот (в основном с применением открытых струн, владение начальными навыками исполнения в более сложных позициях, двухоктавных мажорных и минорных гамм и трезвучий (арпеджио), начальными навыками по настройке инструмента; начальными навыками чтения нот с листа. работа над гаммами с применением штрихов как отдельно, так и в парной комбинации.

4) воспитание заинтересованного отношения обучающегося к музыкальному исполнению, стремление передачи не только нотного текста, но и настроения музыкального произведения. умение передавать сильное и слабое время в такте, отображать требуемый характер звучания в процессе игры наизусть. совершенствование навыков игры в ансамбле с фортепиано, владение навыками музыкально-слуховых представлений, музыкально-образного мышления;

5) освоение 4-5 гамм (мажорных и минорных) и арпеджио трезвучий (с обращениями) в две октавы, 4-5 этюдов, 5-8 пьес, 2 произведения крупной формы.

63. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Основы организации целесообразных игровых движений. Упражнения для инструмента. Упражнения со скрипкой. Упражнения со смычком.

Тема 2. Изучение нотной грамоты. Звукоряд в пределах нотного стана. Знакомство с двумя, тремя позициями. Виды переходов. Принцип переходов в позиции.

Тема 3. Развитие музыкально - слуховых представлений. Понятие о фразе. Строение фразы. Первичные навыки изучения пьес.

Тема 4. Слушание музыки и игра на инструменте.

Тема 5. Формирование художественно – исполнительских навыков. Работа над интонацией, ритмом, динамикой. Работа над интонацией, ритмом, динамикой. Контроль звуковысотности с помощью эталонных звуков; простейшие ритмические рисунки. Способы исполнения нюансов *f*, *p*, *cresc.*, *dim.* Упражнения для пальцев левой руки.

Тема 6. Качество звучания. Плавное соединение струн, смена смычка; распределение смычка. Работа над грамотным завершением

фразы (филирование звука).

Тема 7. Штрихи. Изучение штрихов *detache*, *legato* (до 8-ми нот на смычок) и их чередований. Одно- или двухоктавные мажорные и минорные гаммы и арпеджио.

Тема 8. Координация движений. Одновременная смена смычка и пальца.

Тема 9. Двойные ноты. Двойные ноты с использованием открытых струн.

64. Ожидаемые результаты освоения программы 2 класса.

К концу обучения во 2 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает динамические изменения звука, простейшие виды двойных нот (с применением открытой струны), третью, четвертую позицию, штрихи *detache*, *legato*, *martele* их чередование;

2) умеет чисто интонировать, вести смычок одновременно по двум струнам, играть однооктавные гаммы и трезвучия в пределах 1 позиции;

3) владеет начальными навыками чтения нот с листа.

65. Программные требования в 3 классе:

1) развитие скоординированной работы над элементами исполнительской техники, ведением звука и улучшением его качества, комплексное развитие исполнительской техники, дальнейшее освоение штрихов, развитие навыков чтения с листа и самостоятельной работы;

2) постановка исполнительского аппарата, владение начальными навыками по организации исполнительского аппарата, дальнейшее развитие технических приемов и укрепление исполнительского аппарата;

3) знание штрихов «деташе», «легато», «мартле», их чередования, позиций и их смены, владение навыками исполнения двойных нот и несложных аккордов в первой позиции, гамм и трезвучий в отдельных позициях и с применением переходов, хроматических последовательностей, владение начальными навыками (упражнениями) исполнения трели, вибрации, разучивание этюдов, соответствующих способностям и техническим возможностям обучающегося, исполнение этюдов и произведений в сопровождении фортепиано;

4) закрепление умений и навыков исполнения в «характере», формирование образного мышления в процессе работы над произведением, дальнейшее развитие музыкально-ритмического чувства, музыкального мышления, совершенствование навыков игры в ансамбле с фортепиано инструментами, обучение правилам поведения и особенностям выступления на различных концертах;

5) освоение 4-5 гамм (мажорных и минорных), арпеджио (с обращениями) в первой, во второй, третьей позициях и с переходами,

5-6 этюдов на различные виды техники, 5-8 пьес различного характера, 2 произведения крупной формы.

66. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Понятие о форме: простая трёхчастная. Понятие о строении музыкального произведения.

Тема 2. Понятие о жанре. Марш, песня, танец.

Тема 3. Изобразительность и выразительность. Элементарные средства выразительности: штрихи, динамические оттенки, темповые изменения.

Тема 4. Формирование практических навыков. Интонирование.

Тема 5. Звукоизвлечение. Работа над качественным звукоизвлечением.

Тема 6. Развитие беглости. Развитие беглости пальцев руки в первой позиции.

Тема 7. Изучение позиций. Смена позиций. Плавное скольжение по грифу при смене позиций.

Тема 8. Двойные ноты. Работа над двойными нотами с использованием открытых струн.

Тема 9. Динамика. Динамические изменения звука.

Тема 10. Штрихи. Изучение штрихов (деташе, легато) и их чередований. Начало работы над мартле. Двухоктавные мажорные и минорные гаммы и арпеджио.

67. Ожидаемые результаты освоения программы в 3 классе:

К концу обучения в 3 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает штрихи: *detache*, *legato*, *martele*, *marcato*, *staccato*, знает первую, вторую, третью позиции, двойные ноты и несложные аккорды в первой позиции, элементарные виды флажолетов, вибрато;

2) умеет чередовать штрихи;

3) исполняет подготовительные упражнения к штриху *staccato*, двойные ноты и аккорды в пределах первой позиции, гаммы двухоктавные с применением переходов;

4) знает подготовительные упражнения к исполнению трели;

5) владеет навыками вибратии;

6) исполняет натуральные флажолеты;

7) умеет читать ноты с листа несложных произведений.

68. Программные требования в 4 классе:

1) освобождение от перенапряжения и зажимов во время игры, работа над ведением звука и улучшением его качества, работа над интонацией, динамикой звучания, ритмом, совершенствование исполнения штрихов, развитие навыков чтения с листа и

самостоятельной работы, дальнейшее изучение музыкальной терминологии;

2) постановка исполнительского аппарата, закрепление основного учебно-тренировочного материалом, работа над качеством звука, его интонацией и динамикой посредством исполнения этюдов и пьес напевного характера в медленном темпе;

3) выработка привычки ежедневной игры гамм, знание штрихов «деташе», «легато», «мартле» и их чередования, владение начальными навыками исполнения штриха «стаккато», начальными навыками исполнения в первых трех позициях, в различных видах их смены, исполнения несложных упражнений в более высоких позициях, упражнений и этюдов на технику двойных нот в первой позиции, аккордов, владение навыками исполнения двухоктавных гамм и трезвучий, начальными навыками исполнения трехоктавных гамм и трезвучий, навыками вибрации, чтения нот с листа;

4) Формирование навыков концентрации и распределения музыкального внимания, дальнейшее развитие чувства ритма, музыкального мышления, совершенствование навыков игры в ансамбле с фортепиано инструментами, обучение правилам поведения и особенностям выступления на различных концертах;

5) освоение 4-5 гамм (мажорных и минорных), арпеджио трезвучий (с обращениями) с переходами в позиции, 5-6 этюдов на различные виды техники, 6-8 разнохарактерных пьес; 2 произведения крупной формы.

69. Содержание учебного предмета в 4 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Понятие о форме. Простая трехчастная форма, вариационная форма.

Тема 2. Понятие о жанре. Использование старинных танцев и народных мелодий в произведениях крупной формы.

Тема 3. Приемы изобразительности в музыке: трели, вибрация, флажолеты, штрихи.

Тема 4. Вибрация. Элементарные навыки вибрации.

Тема 5. Звукоизвлечение. Культура звука. Владение смычком.

Тема 6. Развитие беглости. Развитие техники левой руки.

Тема 7. Технические приемы. Изучение позиций. Плавное соединение позиций.

Тема 8. Двойные ноты. Двойные ноты в первой позиции.

Тема 9. Штрихи. Деташе, легато, мартле и их чередования. Подготовительные упражнения к штриху стаккато.

Тема 10. Изучение двойных нот методом ломаных на примере терций гаммы Ре мажор.

70. Ожидаемые результаты освоения программы 4 класса:

К концу обучения в 4 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает штрихи: *detache*, *legato*, *martele*, *staccato*, упражнения, этюды в двойных нотах, аккорды, двухоктавные гаммы и арпеджио, вибрато;
- 2) умеет чередование штрихов *detache*, *legato*, *martele*, *staccato*;
- 3) применяет переходы второй и третьей позиции в этюдах, пьесах;
- 4) играет упражнения в четвертой и пятой позициях;
- 5) исполняет двойные ноты и аккорды в пределах первой позиции, позиционные гаммы, двухоктавные гаммы с применением переходов.

71. □ Программные требования в 5 классе:

1) совершенствование исполнительской техники, формирование и развитие музыкального слуха, качественного звучания инструмента как одного из важных условий выразительной игры, выработка творческой и физической выносливости;

2) работа над улучшением качества звучания инструмента., окончательное освобождение мышц исполнительного аппарата от перенапряжений и зажимов, работа над ровностью, устойчивостью, интонационной чистотой, работа над динамикой;

3) знание штрихов «деташе», «мартле», «легато», «стаккато», «спиккато», «сотийе», их различных чередований, трехоктавных гамм, трезвучий (с обращениями), владение базовыми навыками техники исполнения двойных нот в первых трех позициях, навыками работы над соединением позиций при исполнении двухголосия, чтения нот с листа;

4) владение начальными навыками исполнения в более высоких позициях, исполнения хроматической гаммы, исполняемой двумя видами аппликатуры – скольжением и чередованием пальцев, отработка основного тренировочного материала: игра всех видов гамм и арпеджио с целью совершенствования качества звука, чистоты интонации, ровности звучания во всех регистрах, динамического разнообразия компонентов исполнения, работа над крупной формой, особенности исполнения концертов, сонат; приобретение концертной манеры игры; накопление разнообразного концертного репертуара, повышение исполнительского мастерства;

4) формирование приемов осмысленного исполнения музыкальных произведений, продолжение работы над интонационной выразительностью и ясностью фразировки, над цельностью исполнения, работа над пониманием содержания исполняемых произведений и умением создавать художественный образ.

5) освоение 4-5 двух-трехоктавных (мажорных и минорных) гамм, трезвучий (с обращениями), 5-7 этюдов, 5-8 пьес, 2 произведения крупной формы.

72. Содержание учебного предмета в 5 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Понятие о форме. Концерт, вариации, соната.

Тема 2. Приемы изобразительности в музыке. Вибрация, штрихи, трели, динамика, акценты.

Тема 3. Развитие беглости. Беглость пальцев левой руки в пределах 3 позиций.

Тема 4. Звукоизвлечение. Упражнения для правой руки. Культура звука.

Тема 5. Вибрато. Навыки вибрации.

Тема 6. Технические приемы. Изучение первых пяти позиций.

Различные виды смены позиций (через открытые струны и путем скольжения на пальце левой руки). Ознакомление с 6 и 7 позициями.

Тема 7. Штрихи. Изучение штрихов деташе, легато, мартле, стаккато и их соединений. Подготовительные упражнения для изучения спиккато и сотийе.

Тема 8. Двойные ноты. Аккорды. Упражнения и этюды в двойных нотах (в 1 позиции).

Тема 9. Хроматизмы. Ознакомление с хроматическим звукорядом.

73. Ожидаемые результаты освоения программы 5 класса:

К концу обучения в 5 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает штрихи: *detache*, *legato*, *martele*, *staccato*, *sautille*, *spiccato*, позиции с первой по пятую, двойные ноты, трехоктавные гаммы и трезвучия, хроматический звукоряд;

2) умеет чередовать штрих *detache*, *legato*, *martele*, *staccato*, *sautille*, *spiccato*;

3) исполняет двойные ноты в первых трех позициях, хроматические последовательности.

74. Программные требования в 6 классе:

1) совершенствование исполнительской техники, работа над личностным отношением к исполнению музыкального произведения на основе всех технических и художественных навыков, полученных в предыдущих классах;

2) постановка исполнительского аппарата работа над улучшением качества звука, его ровностью, устойчивостью, интонационной чистотой, тембром, над динамикой, владение навыками музыкально-образного мышления, техники левой руки при исполнении трелей, различных видов соединений позиций, двойных нот;

3) знание штрихов «деташе», «легато», «мартле», «стаккато», «сотийе», «спиккато», владение стабильными навыками чтения нот с листа, исполнения аккордов, флажолетов, трехоктавных гамм и трезвучий (с обращениями), хроматической гаммы, исполняемой двумя видами аппликатуры – скольжением и чередованием пальцев, умение исполнять технический материал повышенной сложности: секстаккорды, квартсекстаккорды, септаккорды, гаммы двойными нотами: терции, сексты, октавы;

4) продолжение работы над совершенствованием отображения характера исполняемого произведения, умение раскрывать художественный замысел композитора и доносить его до слушателя;

5) освоение 4-5 мажорных и минорных двух-трехоктавных гамм и трезвучий с обращениями, 6-7 этюдов, 6-8 пьес, 2 произведения крупной формы.

75. Содержание учебного предмета в 6 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Понятие о форме. Ознакомление с элементами полифонии; секвенционное развитие; строение старинной сонаты.

Тема 2. Развитие беглости. Беглость пальцев левой руки в пределах пяти позиций. Изучение трехоктавных гамм, различные виды арпеджио.

Тема 3. Работа над звукоизвлечением. Культура звука; распределение смычка; владение техникой штрихов, их различное сочетание.

Тема 4. Вибрато. Различные приемы вибрации (кистевая, локтевая).

Тема 5. Технические приемы. Освоение более высоких позиций Штрихи. Деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе, спиккато. Их различные чередования.

Тема 6. Двойные ноты. Двойные ноты в первых трех позициях. Работа над соединением позиций при игре двойными нотами.

Тема 7. Хроматические гаммы. Аппликатура скольжения и чередования пальцев.

Тема 8. Квартовые флажолеты. Ознакомление с приемом игры.

76. Ожидаемые результаты освоения программы 6 класса:

К концу обучения в 6 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает штрихи: деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе и их соединения, шестую-седьмую позицию, двойные ноты, трехоктавные гаммы, трезвучия с обращениями, хроматическую гамму, квартовые флажолеты;

2) умеет чередовать штрихи деташе, легато, мартле, стаккато, спиккато, сотийе;

3) исполняет двойные ноты в первых трех позициях;
 4) работает над соединением позиций при исполнении двухголосия;

5) исполняет хроматическую гамму двумя видами аппликатуры скольжением и чередованием пальцев, трехоктавные гаммы и трезвучия (с обращениями).

77. Программные требования в 7 классе:

1) совершенствование исполнительской техники соответствующей художественным требованиям музыкального произведения, освоение приемов выразительности, выработка творческой и физической выносливости, изучение произведений, различных по стилям и жанрам, знание музыкальной терминологии;

2) постановка исполнительского аппарата, работа над качеством звука, интонационной чистотой, тембром, филировкой, вибрато, окончательное освобождение от мышечных зажимов и неудобств, возникающих при игре, работа над выносливостью и способностью исполнять несколько произведений подряд;

3) владение штрихами: «деташе», «легато», «мартле», «стаккато», «сотийе», «спиккато», высокий уровень владения навыками исполнения трех-четырёхоктавных гамм и трезвучий (в подвижном темпе: гаммы до 24 нот легато, трезвучия до 9 нот легато), хроматических гамм, гамм в различных штриховых вариантах, двойными нотами;

4) работа над пьесами различного характера, стиля и жанра (в том числе произведениями крупной формы), развитие сознательного отношения и ясного представления о художественной цели, которой служат освоенные технические приемы, понимание содержания исполняемых произведений, выработка личностного отношения к исполняемым произведениям, собственной исполнительской концепции;

5) освоение 5-6 мажорных и минорных гамм, трезвучий с обращениями, гаммы двойными нотами (терции, сексты, октавы), хроматические гаммы, 7-8 этюдов, 6-8 пьес, 2-3 произведения крупной формы.

78. Содержание учебного предмета в 7 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Понятие о форме. Работу над полифонией. Старинные сонаты. Работа над кантиленой.

Тема 2. Развитие техники левой руки. Беглость, трель, различные виды соединения позиций, двойные ноты. Изучение трехоктавных гамм и трезвучий. Владение грифом в пределах четырех позиций.

Тема 3. Работа над звукоизвлечением. Культура звука, голосоведение, распределение смычка, владение техникой штрихов, их различное сочетание.

Тема 4. Вибрато. Различные приемы вибрации (кистевая, локтевая).

Тема 5. Освоение более высоких позиций (до VII позиции). Штрихи. Деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе, спиккато, их различные чередования. Глиссандо, рикошет.

Тема 6. Двойные ноты. Гаммы в двойных нотах: октавы, сексты, терции.

Тема 7. Хроматические гаммы. Аппликатура скольжения и чередования пальцев.

Тема 8. Аккорды, флажолеты. Ознакомление с приемом игры.

Тема 9. Работа над игрой гамм двойными нотами (сексты, терции, октавы) по 2 и 4 ноты на одно движение смычка.

79. Ожидаемые результаты освоения программы 7 класса:

К концу обучения в 7 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает штрихи: деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе и их соединения, двойные ноты, трехоктавные гаммы, трезвучия с обращениями, гаммы в двойных нотах, хроматическую гамму;

2) владеет техникой левой руки (трели, различные виды соединений позиций, двойные ноты);

3) исполняет аккорды, флажолеты, гаммы и трезвучия, хроматическую гамму.

80. Программные требования в 8-9 классах:

1) овершенствование техники исполнения гамм, упражнений и этюдов повышенной сложности, изучение произведений, различных по стилям и жанрам; владение комплексом средств музыкально-исполнительского уровня;

2) постановка исполнительского аппарата, работа над качеством звука, интонационной чистотой, тембром, филировкой, вибрато.

3) владение штрихами: «деташе», «легато», «мартле», «стаккато», «сотийе», «спиккато», высокий уровень владения навыками исполнения трех-четырёхоктавных гамм и трезвучий (в подвижном темпе: гаммы до 24 нот легато, трезвучия до 9 нот легато), хроматических гамм, гамм в различных штриховых вариантах, двойными нотами;

4) музыкально-художественные задачи, работа над пьесами различного характера, стиля и жанра;

5) освоение 5-6 мажорных и минорных гамм, трезвучий с обращениями, гаммы двойными нотами (терции, сексты, октавы),

фингерированными октавами, децимами, хроматические гаммы, 5-7 этюдов, 6-8 пьес, 2-3 произведения крупной формы.

81. Содержание учебного предмета в 8-9 классах.

Тематическое планирование.

Тема 1. Произведения крупной формы. Работа над фразировкой – дальнейшее освоение основных приемов реализации знаков нюансировки. Продолжение работы над полифонией, старинными сонатами. Работа над кантиленой.

Тема 2. Формирование практических навыков. Культура звука, голосоведение. Техника штрихов. Приемы вибрации.

Тема 3. Хроматические гаммы. Различные приемы исполнения хроматизмов.

Тема 4. Трехоктавные гаммы и арпеджио. Трехоктавные гаммы и арпеджио в подвижном темпе.

82. Ожидаемые результаты освоения программы 8-9 классах:

К концу обучения в 8-9 классах обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает штрихи: деташе, легато, мартле, стаккато, сотийе и их соединения, трехоктавные гаммы, трезвучия, хроматическую гамму, гаммы в двойных нотах;

2) умеет исполнять трехоктавные гаммы и арпеджио в подвижном темпе: гаммы до 12 нот легато, арпеджио до 9 нот легато на смычок, аккорды, флажолеты, хроматическую гамму двумя видами аппликатуры, гаммы двойными нотами (терции, сексты, октавы);

3) самостоятельно разбирает доступный по трудности репертуар;

4) определяет в общих чертах музыкальную форму произведения, стилевую и жанровую принадлежность произведений;

5) умеет давать характеристику исполняемым произведениям;

6) самостоятельно подбирает на скрипке запомнившиеся мелодии;

7) исполняет выученные произведения с достаточным артистизмом и техническим совершенством.

83. Целью контроля успеваемости является выявление результативности в освоении образовательной программы обучающимся.

Критерии оценивания результатов обучения в художественном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на конкурсах.

84. Контроль освоения программы обучающимися осуществляется в форме контрольной работы, академического концерта, технического зачета, экзамена, итоговая аттестация – в форме выпускного экзамена.

Форма аттестации и контрольно-программные требования к

выступлениям обучающихся:

1) 1 класса – во второй четверти: контрольная работа (2 пьесы смычком или на пиццикато); в третьей четверти: академический концерт (гамма, 2 этюда, пьеса); в четвертой четверти: технический зачет (3 разнохарактерных пьесы или пьеса развернутого плана (вариации));

2) 2 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); во второй четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда пьеса); в третьей четверти: академический концерт (2 пьесы); в четвертой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, пьеса, произведение крупной формы);

3) 3 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); во второй четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда пьеса); в третьей четверти: академический концерт (2 пьесы); в четвертой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, пьеса, произведение крупной формы);

4) 4 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); во второй четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда пьеса); в третьей четверти: академический концерт (2 пьесы); в четвертой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, пьеса, произведение крупной формы);

5) 5 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда, пьеса); во второй четверти: академический концерт (этюда, 2 разнохарактерные пьесы или пьеса развернутого плана (вариации)); в третьей четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); в четвертой четверти: выпускной экзамен (гамма, арпеджио, штрихи, пьеса, произведение крупной формы (концерт 1-2 части, или соната 1-2 части));

6) 6 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда, пьеса); во второй четверти: академический концерт (этюда, 2 разнохарактерные пьесы или пьеса развернутого плана (вариации)); в третьей четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); в четвертой четверти: экзамен (гамма, арпеджио, штрихи, пьеса, произведение крупной формы (концерт 1-2 части, или соната 1-2 части));

7) 7 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда, пьеса); во второй четверти: академический концерт (этюда, 2 разнохарактерные пьесы или

пьеса развернутого плана (вариации); в третьей четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); в четвертой четверти: выпускной экзамен (гамма (арпеджио), этюд, пьеса виртуозного характера, пьеса кантиленного характера, пьеса композиторов Казахстана, произведение крупной формы.

8) 8 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда, пьеса); во второй четверти: академический концерт (этюда, 2 разнохарактерные пьесы или пьеса развернутого плана (вариации); в третьей четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); в четвертой четверти: экзамен (гамма, арпеджио, штрихи, этюд, виртуозная пьеса, пьеса кантиленного характера, пьеса композиторов Казахстана, концерт первой или второй-третьей части);

9) 9 класса – в первой четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда, пьеса); во второй четверти: академический концерт (этюда, 2 разнохарактерные пьесы или пьеса развернутого плана (вариации); в третьей четверти: технический зачет (гамма, арпеджио, штрихи, 2 разнохарактерных этюда); в четвертой четверти: выпускной экзамен (гамма, арпеджио, штрихи, этюд, виртуозная пьеса, пьеса кантиленного характера, пьеса композиторов Казахстана, концерт первой или второй-третьей части).

85. При оценке работы обучающегося педагог учитывает следующие параметры:

- 1) демонстрация обучающимся должного уровня владения инструментом;
- 2) полное и убедительное раскрытие художественного образа;
- 3) понимание и отражение в исполнительской интерпретации стиля исполняемого произведения.

86. Критерии оценки:

1) оценка «5» «отлично» – демонстрация комплекса музыкально-исполнительских достижений на данном этапе, грамотное и выразительное исполнение программы, отличная интонация, хорошее звучание и развитый инструментализм;

2) оценка «4» «хорошо» – грамотное и выразительное исполнение программы, хорошая интонация, хорошее звучание, достаточно развитый инструментализм, недостаточная музыкальная выразительность или несколько отстает техническое развитие обучающегося;

3) оценка «3» «удовлетворительно» – □ формальное исполнение программы, недостаточное техническое развитие и слабое овладение инструментальными навыками для качественного исполнения программы, отсутствие понимания стиля исполняемых произведений, маловыразительное звучание, наличие интонационных проблем;

2) оценка «2» «неудовлетворительно» – отсутствие инструментальных навыков, бессмысленное исполнение, нечистая интонация, отсутствие перспектив дальнейшего обучения на инструменте;

5) зачет (без оценки) – исполнение соответствует необходимому уровню на данном этапе обучения.